

УДК 005.94:378

Чапліна А.С.

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ДННУ «Академія фінансового управління»

Київ, О. Гончара 46/48, 01034

Chaplina A.S.

KNOWLEDGE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION SYSTEM

State educational and scientific institution "Academy of Financial Management"

Kyiv, O. Honchara 46/48, 01034

Анотація. У статті розглянуто категорію «управління знаннями» та його компоненти як інноваційний підхід, який необхідно повноцінно впроваджувати та використовувати в системі вищої освіти задля забезпечення підвищення ефективності діяльності вищих навчальних закладів. Виділено основні завдання системи управління знаннями. Дано визначення поняття «технологія навчання», як системного методу створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії. Виділено важливість інформації та вироблені на її основі знання для сучасних вищих навчальних закладів. Дано визначення поняття «управління інтелектуальним капіталом».

Ключові слова: вища освіта, управління знаннями, економіка знань, технології навчання.

Abstract. In the article was described the category of "knowledge management" and its components as an innovative approach that is necessary to fully implement and use in higher education to ensure the efficiency of higher education. The main tasks of knowledge management system are dedicated. The definition of "technology learning" is given as a systematic method of creation, application and determining of

the whole process of teaching and learning with the technical and human resources and their interaction. The importance of information and made on the basis knowledge for higher education institution is dedicated. The definition of the term "intellectual capital management" is given.

Key words: higher education, knowledge management, knowledge economy, educational technologies.

Вступ

Науковий прогрес створює значний вплив на сферу освіти, яка зазнає глибоких трансформацій. У зв'язку з цим постають нові завдання управління навчальним процесом, набувають поширення нові методи і підходи. Окремий комплекс проблем стосується впровадження інформаційних засобів та технологій, що ґрунтуються на знаннях, найбільш доцільного способу їх інтеграції у середовище та підвищення ефективності навчальної діяльності у ньому.

В економічній науці і практичній діяльності широко використовується термін «нова економіка», тобто економіка, заснована на знаннях. Результати інтелектуальної діяльності, знання, досвід в умовах «економіки знань» набувають особливого значення, вони являють собою інтелектуальний запас, інтелектуальні ресурси як країни в цілому, так і окремого підприємства, і є одним з головних джерел їх розвитку.

Огляд літератури

Аналіз опублікованих наукових робіт свідчить про те, що проблема управління знаннями недостатньо відображена в наукових працях з менеджменту. Переважно їх основу складають праці в області теорії інформаційної економіки, управління знаннями в «економіці знань», теорії менеджменту і організації.

Дослідженню інформаційної економіки та «економіки знань» присвячені роботи таких зарубіжних і вітчизняних авторів, серед яких: В. Л. Іноземцев, К. К. Колін, Т. Є. Кочергіна, Р. М. Нижегородцев, Т. П. Миколаєва, П. В. Сороколетов, Е. Тоффлер та ін. Серед дослідників, які зробили істотний внесок

у розвиток теорії управління знаннями, відзначимо таких вчених, як: С. Бобришев, У. Букович, Т. А. Гаврилова, П. Друкер, Т. Ю. Іванова, Б. З. Мільнер.

Основний текст

Ускладнення структури економіки потребує більш розгалуженої структури освіти, змін технологій використання знань. Інноваційна діяльність, яка відіграє значну роль в становленні інформаційного суспільства, можлива тільки тоді, коли люди з освітою володіють особливими знаннями про особливі способи використання цих знань. За таких умов система освіти повинна бути адекватною рівню економічного розвитку.

Модернізація освіти стає джерелом перетворювальної енергії в усіх сферах суспільства. Скільки існує навчальний процес, стільки існують і технології в одержанні знань. Технологія навчання - системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставлять своїм завданням оптимізацію форм освіти. Поняття «технології у навчанні» виникло давно й стосується на сучасному етапі розвитку освіти всіх дисциплін у школі й вищих навчальних закладах.

Технології навчання:

1. Сучасні: технологія прямого викладання; технологія кооперативного навчання; технологія проблемного навчання.

2. Інноваційні: технологія особистісно-зорієнтованого навчання; технологія розвиваючого навчання; технологія інтерактивного навчання; технологія розвитку критичного мислення; інформаційні технологи навчання; технологія модульного навчання. [2]

Інформація та вироблені на її основі знання набувають важливого значення для сучасних навчальних закладів, оскільки дозволяють досить швидко і адекватно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища вищого навчального закладу. Знання мають ряд властивостей, ефективне використання яких здатне принести економічну користь.

Основним завданням управління знаннями в системі освіти є використання інтелектуального капіталу. Інтелектуальні активи розглядаються сьогодні як основний стратегічний ресурс розвитку. Найважливішим завданням менеджменту всіх рівнів є створення механізму накопичення й ефективного використання цих інтелектуальних активів.

Управління інтелектуальним капіталом – це забезпечення стійкого і безперервного розвитку ВНЗ, оскільки інтелектуальний капітал представляє собою основу майбутнього росту. Завданням сьогодення є підготовка фахівців, здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни та інноваційні введення. Конкуреноспроможність національної системи в цілому визначається здатністю доносити до студентів сучасні знання та формувати висококваліфікованих фахівців і адаптувати їх до мінливих вимог ринку. Вдале управління знаннями (інтелектуальним капіталом) дозволить сформувати довгострокову стратегію організації в постійно змінюваних потребах ринку освітніх послуг і може використовуватись як інструмент оцінки темпів розвитку сучасного ВНЗ. [2]

Зважаючи на значимість знань як ресурсу, що дозволяє отримати конкурентну перевагу, виникає проблема управління знаннями, адже лиш керовані знання можуть забезпечити позитивний результат для підвищення інтелектуального та інформаційного капіталу і, зрештою, фінансового результату діяльності. Позитивний ефект від управління знаннями повинен поширюватися на всі рівні управління організацією, що вимагає ретельного вивчення комплексу організаційних знань, визначення основних інструментів роботи зі знаннями, розробки механізмів реалізації процесу управління знаннями у вищому навчальному закладі.

Роботи вчених Б. З. Мільнера, М. Маринічевої присвячені розробці управління знаннями персоналу як складного процесу, спрямованого на пошук ефективного вирішення завдань організації в змінюваному ринковому середовищі. [5]

Набуло поширення означення, що характеризує управління знаннями як системну технологію, що забезпечує процеси зберігання, виявлення, колективного використання та створення знань в процесі навчання або професійної діяльності. [7]

Все більш відчутним стає усвідомлення того, що процеси обробки інформації у формі знань виходять на перший план при розгляді навчального середовища як єдиної системи. Ці тенденції знаходять виявлення у формуванні та поширенні такого інноваційного напрямку, як управління знаннями, що все більш широко застосовується у сфері освіти у зв'язку з розвитком підходів відкритого та дистанційного навчання. [1; 4]

На наш час комп'ютерно-орієнтовані системи управління знаннями є важливою складовою відкритої та дистанційної освіти, актуальним напрямком розробки електронного підручника, перспективною технологією навчання предметів шкільного циклу, використовуються у сфері вищої освіти [3].

Засоби та підходи до моделювання знання, розроблені в галузі штучного інтелекту, знаходять нові шляхи застосування у зв'язку з розвитком таких перспективних технологій, як: розподілені бази знань; репозиторії даних і знань колективного користування; мультиагентні технології, що дають можливість колективного розв'язання задач у середовищі багатьох користувачів, які спілкуються між собою в процесі обміну знаннями та взаємодії з програмними агентами для підтримки багатьох інтелектуальних функцій.

У зв'язку з розвитком сучасних інформаційно-комунікаційних технологій засоби управління знаннями починають відігравати все більш помітну роль у формуванні освітнього середовища. Проте, можливості застосування у навчанні засобів, що ґрунтуються на знаннях, не реалізовано в повній мірі. Відзначається недостатній розвиток цього напрямку в Україні у порівнянні з досвідом зарубіжних країн [3].

Успішна адаптація комп'ютерно-орієнтованого засобу у середовище і керування його роботою залежить від того, як спроектовані процеси діяльності, що виникають при цьому. На що ці процеси повинні бути направлені, чого

планується досягти. Можливо, треба якимось чином їх змінити, або їх контролювати, або їх автоматизувати, або їх стимулювати тощо. Тобто треба виявити, які процеси навчальної діяльності будуть відбуватися у середовищі із запровадженням того чи іншого засобу, яку ці процеси матимуть структуру. [6]

Висновки

Отже, було визначено, що інформація і знання відіграють величезну роль у процесі виробництва і реалізації виробленої продукції на сучасному етапі розвитку суспільства та його економічної складової. Найважливішим результатом такого інтелектуального виробництва слід вважати вдосконалення інтелектуального капіталу будь-якої організації.

Література:

1. Биков В.Ю. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: Зб. Наук. праць / За ред. В.Ю.Бикова, Ю.О.Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2004.
2. Галич О.А. Управління знаннями – фактор інтеграції аграрної освіти до виробництва / О.А. Галич, П.М. Макаренко, Є.Я. Прасолов, С.А. Браженко // Наукові праці полтавської державної аграрної академії. серія: економічні науки. випуск 3. том 1. 2011 р. – С. 213-217.
3. Гриценко В.И., Кудрявцева С.П., Колос В.В., Веренич Е.В. Дистанционное обучение: теория и практика. – Киев: Наукова думка, 2004. – 375 с.
4. Клепко С.Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник. – Полтава: ПОППО, 2005. – 201 с.
5. Мариничева М. Управление знаниями: этапы внедрения / М. Мариничева. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : Мильнер Б. З. Управление знаниями / Б. З. Мильнер. - М. : ИНФРА - М., 2003. – 178 с.
6. Машбиць Ю.І. Психологічний аналіз навчання як управління учбовою діяльністю / За ред. Максименка С.Д., Смульсон М.Л. // Актуальні проблеми

психології: Психологічна теорія і технологія навчання– К.: Міленіум, 2006. – т.8. – Вип.2. – С. 6-23.

7. Тарасов В.Б. Управление знаниями в сетях предприятий / В.Б. Тарасов. - [Электронный ресурс] // Новости искусственного интеллекта. - №3. - 2003. - <http://raai.org/library/ainews/2003/3/tarasov.doc>

Науковий керівник: д.е.н., доц. Затонацька Т.Г.

Стаття відправлена: 08.12.2015 р.

© Чапліна А.С.